

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Bakalářská práce

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Pavλίna Marková

Rastafariáni jako subkultura v ČR
Rastafarians as a subculture in Czech Republic

Praha 2018

Vedoucí práce: doc. PhDr. Václav Soukup, CSc.

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, doc. PhDr. Václavu Soukupovi, CSc., za vedení mé bakalářské práce, její kontrolu a cenné poznámky. Zároveň bych zde ráda poděkovala i PhDr. Petru Janečkovi, Ph.D., za vysvětlení formálních nutností a poskytnutí pomoci.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia nebo k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne .....

.....

Jméno a příjmení

Abstrakt

Rastafariánství, ať už jako náboženství, hnutí či subkultura, často bývá prezentováno jako ryze jamajský fenomén. Tato práce je zaměřena na výzkum komunity rastafariánů, která vznikla na území České republiky. Vycházejíce z literatury, seznamuje se vznikem a existencí rastafariánské komunity v místě jejího vzniku, na Jamajce. Na základě výzkumu prováděného formou zúčastněného pozorování poté představuje i rastafariánskou komunitu v České republice. Cílem výzkumu je získat informace o komunitě rastafariánů, provést komparaci s původní komunitou, kterou představují prameny, a zaměřit se na utváření identity rastafariánů v České republice.

Klíčová slova: rastafari, Jamajka, subkultura, identita, náboženství, vegetariánství, veganství, reggae, Haile Selassie.

Abstract: Rastafarianism, whether as a religion, movement or subculture, is often presented as a purely Jamaican phenomenon. This work is focused on the research of the Rastafarian community, which were originated in the territory of the Czech Republic. Based on the literature, its introductoryin with the origin and existence of the Rastafarian community at the site of its origin, in Jamaica. Based on the research conducted in the form of participating observations, the Rastafarian community in the Czech Republic is also presented. The aim of the research is to obtain information about the Rastafarian community, to compare with the original community represented by the sources and focus on the formation of Rastafarian identity in the Czech Republic.

Keywords: Rastafari, Jamaica, Subkulture, Identity, Religion, Vegetarianism, Veganism, Reggae, Haile Selassie.

Obsah

1	ÚVOD	7
2	TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2.1	PŘÍČINY VZNIKU RASTAFARIÁNSTVÍ.....	9
2.2	MARCUS GARVEY JAKO ZAKLADATEL RASTAFARIÁNSTVÍ.....	10
2.3	SAMOTNÝ VZNIK RASTAFARIÁNSTVÍ	12
2.4	PRVNÍ RASTAFARIÁN LEONAR PERCIVAL HOWELL	13
2.5	HAILE SELASSIE JAKO ZDROJ INSPIRACE RASTAFARIÁNSKÉHO Hnutí.....	14
2.6	NÁBOŽENSKÉ PŘEDSTAVY A ZÁSADY RASTAFARIÁNŮ.....	16
2.7	NÁBOŽENSKÁ PRAXE RASTAFARIÁNŮ	19
2.8	REGGAE A ŠÍŘENÍ RASTAFARIÁNSTVÍ	23
3	EMPIRICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	28
3.1	PŘEDSTAVENÍ ZKOUMANÉ SUBKULTURY.....	28
3.2	KOMPARACE ČESKÉ A JAMAJSKÉ KOMUNITY	30
3.3	IDENTITA ČESKÝCH RASTAFARIÁNŮ	36
	ZÁVĚR	40
4	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH PRAMENŮ	42
4.1	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	42
4.2	SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	43

1 Úvod

Ve 30. letech 20. století se ve slumech jamajských měst začala formovat komunita rastafariánů. Ta i přes svůj počáteční etnocentrismus ve druhé polovině tohoto století přesáhla hranice Jamajky a rozšířila se do světa napříč všemi kontinenty i rasami. Koncem 20. století se členové rastafariánské komunity začali vyskytovat i v České republice. Díky popularitě tohoto hnutí na Západě, existuje mnoho pramenů a studií zabývajících se subkulturním charakterem této komunity v Karibiku. Tyto prameny jsou převážně cizojazyčné a mají různá zaměření podle profilu autora a cílů jeho práce. Je důležité čerpat z co největšího spektra jejich typů, aby se předešlo neustálému opakování stejných informací a neřešilo stereotypní prezentování rastafariánské subkultury.

Jako hlavní cizojazyčný zdroj pro seznámení se s historií a vznikem hnutí byla použita kniha *The Rastaf* Úholičky, 252 64arians od Leonarda E. Barreta. Informace antropologického charakteru o náboženství a karibské kultuře byly čerpány z díla Barryho Chevanesse: *Rastafari: Roots and Ideology*. Z česky psaných publikací lze považovat za nejrelevantnější knihu od Oty Halamy: *Rastafari*, původně psanou jako ročníkovou práci z religionistiky, která poskytuje nejkomplexnější informace jak o vzniku hnutí, tak i o její kultuře a způsobu jejího šíření. Jako snad jediné české literární dílo se dotýká, ačkoliv pouze okrajově, i problematiky rasta komunity v České republice. Dalším, velmi přínosným českým zdrojem je kniha *Jamajka a její bojovníci: Reggae, kořeny a kultura* od Stephena Foehra, která cestopisnou formou seznamuje čtenáře s aktuálním stavem jamajské společnosti včetně rasta kultury.

Dílo, které by se zaměřovalo na komunitu českých rastafariánů nebylo doposud vytvořeno, a tak bylo nutné čerpat z internetových zdrojů. Za nejprínosnější lze považovat server *One Love: Your rastafari gateway*, který je pln článků, jejichž autory jsou často čeští rastafariáni, či sympatizanti s rasta hnutím. Lze zde tedy dohledat výpovědi a interpretace týkající se přímo české rasta kultury.

Předmětem této bakalářské práce je výzkum rastafariánského hnutí jako subkultury která jeho šířením vznikla v České republice. První, teoretická část se soustředí na pečlivý popis všech příčin, faktorů a okolností vzniku rastafariánského hnutí, jeho vývoje a následného šíření z místa vzniku do jiných částí světa. Zvláštní pozornost bude věnována fungování a chování rasta komunity i názory a filosofie jejích členů. Ke zpracování této části byly použity převážně literární prameny psané buď samotnými rastafariány či výzkumníky, zajímajícími se o danou problematiku. Teoretická část byla také doplněna informacemi z polostrukturovaných rozhovorů, vedenými se staršími respondenty, kteří proces šíření rastafariánství do Čech zažili a komentovali.

Druhá část práce zahrnuje výzkum subkultury rastafariánů na území České republiky provedený formou zúčastněného pozorování. Pro výzkum byla vybrána skupina dvanácti osob českého státního příslušenství hlásících se aktivně k rastafariánství. Tito respondenti byli získáni metodou sněhové koule. Jedná se o vzájemně dlouholeté přátele sdílející identitu rastafariánství dlouhodobě. Tento výzkum má za úkol získat základní informace o chování, identitě, názorech a fenoménech uvnitř této subkultury. Hledány byly odpovědi na následující otázky: Mají rastafariáni nějaké zásady? Co utváří jejich identitu? Do jaké míry jsou odlišní od původních rastafariánů, jaké nám představuje literatura? Je pro ně rastafariánství životní filosofie, či jen styl života? Na tyto otázky je třeba najít relevantní odpovědi, o což jsem se pokusila prostřednictvím studia odborné literatury a vlastního empirického výzkumu. Klíčovou kategorií celé práce – pojem subkultura, používám jako označení pro specifický zůsob života, jímž se minoritní část společnosti liší od společnosti majoritní. V souladu se širokým antropologickým pojetím kultury také subkulturu je možné zkoumat na úrovni artefaktů (materiální báze), sociokulturních regulativů (normativní báze) a ideových systémů (kognitivní a symbolická báze). (Soukup, 2011).

2 Teoretická část bakalářské práce

2.1 Příčiny vzniku rastafariánství

Ačkoliv rastafariánství takové, jak ho vnímáme a popisujeme dnes, vzniklo teprve nedávno, v průběhu 1. poloviny 20. století, příčiny jeho vzniku spadají až do doby otroctví. Dříve, než započala kolonizace Ameriky, byli domorodí obyvatelé Afriky stále ve spojení se svou kulturou. Mohli uctívat své bohy, vykonávat své rituály, sdílet svou příslušnost k určitému kmeni či své náboženství s ostatními obyvateli černého kontinentu. Kolonizace Ameriky však tuto situaci radikálně změnila. Potřeba pracovních sil v Americe vyvolala v Africe „lov otroků“, kteří byli posíláni do Nového světa. Tam byli odtrženi od svého původního kulturního prostředí, ve kterém dříve žili. Jako otroci, měli povinnost se novému kulturnímu prostředí, mluvenému jazyku, zvykům i náboženství přizpůsobit. K tomu nebyli pouze aktivně podporováni, ale byli k tomu i nuceni, neboť jejich tradiční kultura a víra byla otrokáři považována za pohanství. To podle mínění jejich nových práv muselo být z jejich mysli odstraněno a násilně zaměněno za křesťanství, které bylo považováno za jedinou správnou víru.

Definitivní rozhodnutí o tom, že otroci přivezení do Nového světa musí přijmout křesťanství, přinesl Jamajský sněm, který v roce 1696 nařídil vyučování křesťanství pro otroky. Avšak rasová příslušnost a mateřská identita je ve všech lidských bytostech natolik silná, že nedovolí přijmout za své představy a obraz Boha jiné rasy. Jestliže Bůh stvořil lidi k obrazu svému, plyne z toho, že každá rasa si svého Boha představuje jinak. Tak, jak by psí Bůh nemohl být kočka, nemohl ani Bůh černochů mít bílou pleť a tak být Evropan. Boha, který jim byl tedy systémem v Novém světě vnucován, si černošští otroci interpretovali každý po svém, podle svých předchozích kulturních zvyklostí. Především si jej ale představovali jako bytost s černou pleť.

Tímto způsobem se u otroků začaly utvářet zcela nové náboženské představy, které po zrušení otroctví v roce 1833 mohli bývalí otroci sdílet. I po zrušení otroctví však nebyli černoši žijící v oblasti Karibiku šťastnější. Bídne podmínky pro uspokojivý život a žádné právo na vlastnictví půdy a samostatné hospodaření vyháněly černochy do měst. Tam se po neúspěšných snahách o získání zaměstnání začali usazovat ve slumech a

ghettech¹. Sdílená identita, stejné sociální problémy a pocit existencionálního odtržení od jejich rodného kontinentu daly vzniknout řadě neoficiálních skupin karibských černochoů snažících se o úpravu legislativy a spravedlivé nastolení černošských práv.

Jednou z prvních oficiálních organizací byla NAACP (National Association for the Advancement of Colored People)², založená v roce 1909, která se snažila o „celkovou obrodu černošského obyvatelstva v rámci bílé společnosti“. (Halama, 2008, str. 23) I přes několik dalších úspěchů této organizace se nepodařilo trvale zlepšit kvalitu života černochoů v Americe. Vznikají tak snahy o nalezení skutečné příčiny negativního sociokulturního stavu afroameričanů. Na konci 19. století vzniká obecný názor, že za bídný stav černošského obyvatelstva může skutečnost, že nežijí ve své rodné Africe a chybí jim tedy ten pravý domov, kde by jejich myšlení zapadalo do přirozeného prostředí. To vše nahrává teorii, že navrácení černošského obyvatelstva zpět do místa jeho původu, pro něj bude velmi příznivým vyřešením dosavadních sociokulturních problémů.

2.2 Marcus Garvey jako zakladatel rastafariánství

Významnou organizací, která vznikla za účelem posílení sebevědomí černochoů a jejich sjednocování, byla UNIA-ACL (Universal Negro Improvement Association and African Communities League)³, jejíž zakladatel Marcus Mosiah Garvey sehrál v utváření rastafariánského hnutí důležitou roli. Marcus Mosiah Garvey byl skutečným tvůrcem myšlenky "Back to africa"⁴, kterou se po celý život snažil aktivně šířit. Narodil se na Jamajce v roce 1887, kde nejprve pracoval jako tiskař a vydavatel. V roce 1912 přijal nabídku cestovat a zúčastnil se plavby, která trvala 2 roky. Během této plavby Marcus našel místo, které označil za ideální nový domov černochoů. Zemi, kde od pradávna vládli pouze černí panovníci, jejichž původ je odvozován od spojení biblického krále Šalamouna a královny Azeb Saba Makedy ze Sáby, Etiopii. (Halama, 2008)

---

¹ Chudinské čtvrti vyskytující se převážně na okrajích měst

² Národní asociace pro povznesení barevného obyvatelstva.

³ Sdružení pro zdokonalování černochoů a Liga Afrických komunit.

⁴ V překladu "Zpátky do Afriky".

Ihned po svém návratu na Jamajku v roce 1914 založil organizaci UNIA-ACL. Na Jamajce však bylo šíření pan-afrikanistických myšlenek složité, a tak založil odnož své organizace také ve Spojených státech amerických. Díky Marcusově řečnické obratnosti a přesvědčivých návrzích na podporu sociální a ekonomické podpory černého lidu si organizace v USA získala mnoho stoupenců a již v roce 1920 měla přes tisíc odnoží po celé Americe i v Africe. (Larwitch, 2008).

Marcus byl přesvědčen o potřebě repatriace, která podle něj vyřeší sociální i kulturní problémy černochoů. Přednášel o Etiopii jako o zaslíbené zemi i o nutnosti černochoy sjednocovat a jako jednomu černošskému celku mu získat více respektu a uznání. (Foehr, 2008). V roce 1920 byl zahájen program Liberia, který měl budovat černochoy řízené školy a průmyslové zóny a jehož cílem bylo osvojit si Libérii. Kvůli silnému zájmu o tuto zemi ze strany evropské opozice byl však tento program zrušen. V roce 1922 se Marcus Garvey dokonce snažil využít rasistickou skupinu Ku Klux Klan⁵ k podpoře své ideje návratu černochoů do Afriky. Jak Ku Klux Klan, tak i jeho myšlenky totiž usilovaly o oddělení ras a tzv. repatriaci černochoů. (Larwitch, 2008).

Kromě založení Organizace UNIA-ACL a aktivních snah o navrácení černého lidu do Afriky měl Marcus Garvey i zásluhy za rozvoj parníkové společnosti Black Star Line Steamship Corporation a Black Cross Navigation and Trading Company. Úkolem společnosti Black Star Line bylo zajistit transport černochoů do Afriky. Tyto linky však kvůli špatnému hospodaření nakonec zanikly. Další jeho organizací byla Negro Factories Corporation, budující továrny, průmyslová centra, obchody a další podniky, mající ředitele a vlastníky výhradně černé pleti. Pro vznik rastafariánství jsou však založení těchto organizací a podniků vedlejší. Nejdůležitějším počinem Marcuse Garveyho pro utvoření rastafariánského hnutí byl výrok „*Pohled'te k Africe, kde bude korunován černý král, protože den vysvobození je blízko*“⁶, který vyřkl v roce 1920. (Halama, 2008, p. 28).

---

⁵ Tajná militantní organizace prosazující rasovou segregaci a nadvládu bílé rasy.

⁶ Originální znění: "Look to Africa, when a black king shall be crowned, for the day of deliverance is at hand!"

Marcus Garvey se díky svým činům nezáměrně stal otcem rastafariánství. Založením výše zmíněných organizací a svým aktivismem vzkřísil v černošských myslích hrdost a učinil tak první kroky, které vedly ke vzniku hnutí. Ačkoliv nemohl předem znát důsledky svého výroku, jeho vyrčení bylo pro vznik rastafariánského hnutí zásadní. Rastafariáni jej dodnes považují za skutečného proroka a obdivují jeho filosofii.

2.3 Samotný vznik rastafariánství

Jak již bylo uvedeno, černoši v oblasti severní Ameriky a Karibiku byli silně kristianizováni. Jako součást křesťanství jim byla biblickou knihou Zjevení naočkována i myšlenka příchodu mesiáše, Krista. Tento Kristus však musel, stejně jako černošské představy boha splňovat rasová kritéria, aby se s ním mohli černoši identifikovat. Zde opět zopakujeme slova Marcuse Garveyho, "*Pohled'te k Africe, kde bude korunován černý král, protože den vysvobození je blízko*" (Halama, 2008, p. 28), která dávala černošskému obyvatelstvu naději, že přijde někdo, kdo zlepší jejich dosavadní životní úroveň. Nazveme-li tuto větu proroctvím, bylo 2. listopadu 1930 naplněno příchodem takového Krista, jakého jej černošští obyvatelé potřebovali. V tento den byl totiž právě v Marcusem vychvalované Etiopii korunován černý císař Ras Tafari Makonnen, který přijal korunovační jméno Haile Selassie. (Halama, 2008). U stoupenců Garveyova hnutí vzbudila tato skutečnost velké vzrušení a zájem. Někteří z nich pouze hádali, jiní si však byli jisti tím, že korunovace Ras Tafariho znamená naplnění Garveyova proroctví. Nového císaře Haile Selassieho označili za onoho prorokovaného "černého krále", začali ho uznávat jako příchod Krista, reinkarnaci Boha, kterému říkají Jah ⁷ a tato myšlenka jimi byla velmi rychle rozšířena.

Vyřknutá slova Marcuse Garveyho tak byla nepochybně interpretována a přijata jako proroctví, které se vyplnilo. Mohla to být jistě náhoda, avšak nebyla to jediná skutečnost, která přiměla Garveyovce ke spojení císaře s mesiášem. Podílely se na tom i dědičné tituly, které císař Haile Selassie přijal spolu se svou korunovací: Král králů, Pán pánů, Vítězící lev z kmene Judova. (Aserate 2015). Těmito tituly byl stejně tak v knize

---

⁷ Zkomolenina hebrejského názvu boha Jahve.

Zjevení titulován sám Kristus. Ačkoliv sám Marcus Garvey považoval Haile Selassieho za pouhého politika, vlna jeho stoupenců se zasadila o rozvoj rastafariánského hnutí prosazujícího teorii o příchodu Krista v těle etiopského císaře. Za prvního rastafariána je z tohoto hlediska považován Leonard Percival Howell, který explicitně formuloval zásady rastafariánství a položil základy první rastafariánské komunity. (Foehr, 2008).

2.4 První rastafarián Leonard Percival Howell

Leonard Percival Howell se narodil 16. června 1898 ve farnosti Clarendon na Jamajce 16. června 1898. Ekonomické možnosti jeho rodiny mu umožnily poznávat cizí země a tak ve 20. letech odjel na cesty po Spojených státech amerických, kde sbíral zkušenosti a vědomosti. V té době i zde byla práva černošských obyvatel stále omezena a Leonard se svou temperamentní povahou a sociální citlivostí nabyt přesvědčení, že se musí s touto nespravedlností vypořádat. Chtěl svou aktivitou skutečně něco změnit. Na svých cestách po Americe tedy přednášel a kázal, aby poukázal sociální nespravedlnost a aby povzbudil černý lid ke snahám o změnu.

Na svých cestách získal uznání a podporu od důležitých vůdců bojujících za práva černošů, včetně Marcuse Garveyho. Stal se také členem panafrického hnutí, avšak po smrti svého otce 1932 se musel vrátit na rodnou Jamajku. To ho však nezastavilo v jeho aktivitě. Získal status kazatele, cestoval po Jamajce a šířil své ideje. Po korunovaci Haile Selassieho, se císař a jeho údajně božský původ, o kterém byl Leonard přesvědčen, stal hlavním tématem jeho hlásání. Díky svému řečnickému daru dokázal přesvědčovat a motivovat obyvatele k revoltě proti dosavadnímu systému, čímž se stal pro tehdejší správu nepohodlným občanem a v důsledku toho nejpronásledovanějším člověkem jamajské historie. Ale ani to jej v šíření rastafariánských myšlenek nezastavilo. Z peněz získaných od svých přívrženců zakoupil v roce 1940 pozemek o necelých 500 akrech na Sligoville, kterému se později začalo říkat Pinnacle. (Barret, 1997).

Tento pozemek později začal obývat se 1700 až 3000 přívrženci sdílejícími jeho myšlenky. Společně zde žili první svobodní otroci, bezdomovci, váleční veteráni či ženy s dětmi. Byli sice odtrženi od ostatní společnosti, ale žili jako svobodní lidé. Právo na vlastnictví půdy jim nikdo neodepíral, takže zde pěstovali své plodiny a vyráběli

vlastní oblečení a nádobí, rozvíjeli místní řemesla a v okolí Pinnacle směňovali své produkty za jiné. Vytvořili tak první relativně autonomní ekonomicky samostatné území na Jamajce. Žili spolu v harmonii, společně jedli, dělili se, pomáhali si a každou neděli se scházeli k oslavám, tanci a bubnování. (Foehr, 2008) Kvůli pěstování rostliny marihuany, která je dodnes ve spoustě zemích nelegální, neplacení daní a také kvůli stále nepohodlnému Leonardu Howellovi, čelilo Pinnacle častým policejním nájezdům, kterým roku 1954 podlehl, a jeho obyvatelé byli nuceni se usadit jinde. Většina z nich odešla do slumů na západě hlavního města Jamajky - Kingstonu, jako je Trench town⁸.

Přezdívku "první rasta" si Howell zasloužil také i proto, že položil základy pro kodexy rastafariánů, které později prošly mnohými úpravami. Původní verze rastafariánských zásad, kterými se řídil Leonard Howell, zněla takto: "1. Bílou rasu je třeba nenávidět; 2. Černá rasa je nadřazená všem ostatním; 3. Je třeba se bílé rase pomstít za její násilnosti; 4. Je třeba vést odpor, pronásledovat a ponižovat jamajskou vládu a její správní orgány; 5. Je třeba připravit se na návrat do Afriky; 6. Je třeba uctívat Haile Selassieho jako nevyšší bytost a jediného vůdce černého lidu." (Barret, 1997, p. 85) I přes to, že komunita v Pinnacle byla rozehnána policejními orgány, Howell z posledních sil vydával noviny "The People's Voice"⁹, avšak brzy bylo nařízeno jeho umístění do psychiatrické léčebny v Kingstonu, kde dožil svůj život.

Percival Howell podstatně přispěl k utváření rastafariánské komunity tím, že sdružil podobně smýšlející jedince toužící po svobodě, kterou jim také nabídl. Obětoval mnoho snahy, času i financí k tomu, aby mohla vzniknout první komunita rastafariánů na Jamajce. Na základě svých idejí stanovil také první zásady, které komunita, která díky němu vznikla, aktivně dodržovala. Dal tak rastafariánství svou vlastní formu a pravidla, což z něj učinilo více, než jen hnutí.

2.5 Haile Selassie jako zdroj inspirace rastafariánského hnutí

---

⁹V překladu "Hlas lidu".

Zvláštní místo v dějinách zaujímá osobnost etiopského císaře Haile Selassieho, který je rastafariány interpretován jako inkarnovaný bůh Jah. Haile Selassie, před korunovačním jménem Ras¹⁰ Tafari Makonnen, byl vychováván královskou rodinou od dětství jako jeden z možných nástupců na královský trůn. Již ve třinácti letech mu byl svěřen post správce provincie Sidamo a pár let poté se stal guvernérem provincie Harare. Když se ve svých čtyřiaadvaceti letech stal guvernérem Etiopie, byl zároveň označen za vhodného a budoucího nástupce trůnu.

Ačkoliv sám Haile Selassie po své korunovaci rozhodně nesouhlasil¹¹, s názorem nově vzniklého hnutí rastafariánů, že on sám je inkarnace Boha, v politickém jednání byl mimořádně obratný a úspěšný. Jeho úctyhodné činy a reformy na jeho výjimečnost silně poukazovaly, což komunitu rastafariánů ještě více utvrdilo v jejich přesvědčení. Za svého panování zavedl mnoho pokrokových reforem, které posunuly Etiopii na jinou úroveň. Už jako guvernér Etiopie se zasloužil o její přijetí do Společnosti národů. V roce 1924 prosadil i odstranění dlouho kritizovaného otroctví v Etiopii. (Halama, 2008). V roce 1930 byl očekávaně korunován etiopským císařem a jeho jméno bylo změněno na Haile Selassie¹². Jeho kompletní jméno se všemi tituly bylo však mnohem delší a znělo: císař Haile Selassie I., 225. císař šalamounské dynastie, zvolený Bohem, Pán pánů, Král králů, Vítězný lev kmene Juda. Haile Selassie byl údajně 225. císař šalamounské dynastie, neboť jeho královský původ byl odůvodňován jeho přímým předkem Menelikem, synem krále Šalamouna a Královny ze Sáby.

Prvním významným činem po jeho korunovaci bylo vydání první etiopské psané ústavy roku 1931, kterou zavedl dvoukomorový parlament. Tím dal najevo svou snahu omezit šlechtickou moc a soustředit zemi pouze pod svou správu. Úředníci se v důsledku tohoto právního aktu nedosazovali podle rodové příslušnosti, ale na základě jmenování. Císař si také v ústavě zajistil císařský trůn jako dědictví pro své potomky, čímž popřel nároky jiných soupeřících královských rodů na císařský trůn. Poklidné panování Haile Selassieho však nemělo dlouhého trvání. V roce 1935 vpadla do Etiopie bez vypovězení

---

¹⁰ Titul ras v amharštině znamená "hlava armády".

¹¹ Sám Haile Selassie byl členem Etiopské ortodoxní církve

¹² V amharštině Haile Selassie znamená "Síla svaté trojice".

války italská vojska. I když se Selassie sám osobně postavil do vedení hlavního odporu, po nezdařeném protiútoky proti zbraněmi moderněji vybaveným Italům, byl nucen opustit Etiopii a odejít do exilu. Ani v exilové politice nepřestával být aktivní. Žádal několikrát o pomoc Společnost národů, která však zakročila až v roce 1940, kdy italská vojska zaútočila i na britské kolonie v Somálsku. O rok později se ale císař již vrátil do své osvobozené země, kde mohl navázat na své dřívější panování.

Díky pokračujícímu upevňování své moci, omezení moci feudálů a ministrů a prohlášení císařské osoby za svatou, si vytvořil spoustu nepřátel ve šlechtě, části policie, armády, i u své osobní gardy. Tyto nepřátelské skupiny na císaře vyvíjely nátlak a nutily jej k ústupkům, dokud zcela nezlomily jeho autoritu a nesesadily jej z trůnu. Byl uvězněn ve svém vlastním paláci a místo jeho vlády byla zavedena dočasná vojenská vláda. Po necelém roce svého uvěznění, 27. srpna 1975 zemřel. I přes skutečnost že se uměl diplomaticky pohybovat v politice, byl veřejností mnohdy kritizován jeho útek do exilu při vpádu Italů do Etiopie. Rastafariáni však vyzdvihují fakt, že ještě před útekem do exilu, se Haile Selassie sám postavil do čela svých vojsk a celé tři dny je vedl v bitvě u Maj Čeu. Za důkaz Haile Selassieho božského původu jsou v této komunitě mnohdy brány i obyčejné náhody, jako například vyjasnění zatažené oblohy při vstupu Haile Selassieho na jamajskou půdu. (Foehr, 2008)

Ačkoliv činy Haile Selassieho nebyly záměrně vedeny ku prospěchu hnutí, jeho osobnost se stala pro rastafariány nepostradatelnou. Už pouhé okolnosti jeho korunovace a charakter jeho rodové příslušnosti jsou silně spjaté s rastafariánskou filosofií. Nebylo by možná ani zapotřebí jeho skutků k tomu, aby přispěl ke způsobu, jakým jej rastafariánská společnost vnímá. Haile Selassie je v historii utváření hnutí nepostradatelný a zejména nenahraditelný.

2.6 Náboženské představy a zásady rastafariánů

Ohledně označení rastafariánské filosofie jako náboženství se vedou rozepře. Sami rastafariáni totiž odmítají redukovat své ideje a normy na náboženství, neboť se domnívají, že jsou více, než pouhá víra. Oni pouze nevěří, oni to vědí. (Halama, 2008).

Pro zachování objektivitu této práce a mechanické nepřejímání jejich interpretace se přesto pokusím popsat rastafariánství jako specifický druh náboženství.

Rastafariáni věří, že jejich bůh, Jah, sestoupil na zem v těle etiopského císaře Haile Selassieho, aby vysvobodil svůj lid z babylonského zajetí. Babylón je původními rastafariány v literatuře interpretován jako zlo pocházející od bílé rasy, hlavně z Evropy. Je to útlak, otroctví, manipulace, korupce a uplácení v honbě za ziskem, s čímž mají zkušenosti právě v souvislosti s bělošskými otrokáři. Všechny negativní charakteristiky vystihující vztah bílých utlačovatelů k černochům, popisují slovem Babylon. Mladší generace rastafariánů však již nemají přímé zkušenosti s agresí ze strany bělochů, a také určité procento bělochů se stává rastafariány, což vedlo rychle k úpravě významu tohoto slova a eliminaci rasismu. Babylon je nyní vnímán v širším kontextu a dá vysvětlit jako jakékoliv nesprávné jednání, při kterém je finanční či materiální zisk větší prioritou než spravedlnost a přirozenost. Snaha o zisk, či materiální nadbytek totiž v podle rastafariánů ničí smysl pro společenské soužití, čímž se částečně přiklání k marxismu. "*Babylon ztělesňuje pro rasty kulturní étos sil, které stojí proti Božím lidem*". (Foehr, 2008, p. 72).

Všichni autoři literárních i internetových zdrojů často hovoří o boji proti Babylonu, jehož cílem je jeho zničení či spálení. Ty samé prameny však toto vyjádření vysvětlují jako nenásilný akt. Rastafariáni nejsou násilní, neboť vědí, jaké to je být obětí násilí ze strany bělochů. Spálením či zničením Babylonu má pouze dojít ke svržení bělošské nadvlády. Za střed Babylonu rastafariáni označili Řím a mají pro to hned několik historických odůvodnění. Sám Ježíš Kristus byl ukřižován se svolením Římanů. Byla to italská vojska, která vpadla do Etiopie za vlády císaře Haile Selassieho. A v neposlední řadě rastafariáni věří, že římský papež káže překroucené svaté písmo. Ačkoliv mnoho rastafariánských zásad a myšlenek pochází z Bible, některé její části byly podle nich bílou společností přepsány, aby byla černá rasa ponížena. Babylonskou osobou je pro rastafariány i britská královna Alžběta II, která je zodpovědná za obchod s otroky v koloniálním období. (Halama, 2008). Babylon má i svůj protipól a tím je Zion. Je to místo připomínající ráj, ale ne posmrtný, nýbrž skutečný ráj na zemi. Název "Zion" je odvozen od názvu biblické hory Sinaj, za kterou je považována hora ležící na Sinajském poloostrově. Pro Rastafariány je však zemí zaslíbenou Etiopie, či obecně Afrika. Je to utopické místo, kde žije láska, harmonie, spravedlnost, mír a svoboda.

Následovat cestu do "Zionu", tedy šířit zmíněné vlastnosti a utvářet ze světa lepší místo, je pro ně duchovní povinností. (Yuajah, 2014).

Světová nevyrovnanost a nadvláda Babylonu bude podle učení rastafariánů vyrovnána v den, kdy sám Jah Rastafari porazí Babylon, černoši se budou moci vrátit zpět do Afriky, kde budou žít věčně jako vyvolený boží národ. Věří totiž, že právě oni jsou potomci starověkého izraelského národa. (Barret, 1997). Tato událost je v jejich textech i folkloru spojována s pojmem Armageddon. V tento den má přijít jakási třetí světová a zároveň definitivní válka, zúčtování a vynesení rozsudku nad všemi rasami světa. Příchod Armageddonu je pouze v rukách Jaha Rastafariho, který má moc porazit Babylon. Výsledkem má být návrat všech ras do svých původních domovů, prioritně však repatriace Afričanů do Afriky a zcela nové uspořádání světa, ve kterém rasy žijí odděleně, každá na svém vlastním kontinentu, čímž bude obnovena světová harmonie, neboť žádné rasy ani náboženství se nad sebe již nebudou povyšovat. (Halama, 2008).

Kromě ideové vrstvy, která nesporně vykazuje náboženskou dimenzi, rastafariánství obsahuje také normativní složku, kterou je možné označit jako za rastafariánské sociokulturní regulativy. Rastafariáni dodržují určité zásady. Jejich plnění však není podmínkou pro to, aby se člověk mohl stát nebo cítil být rastafariánem, neboť dbají na to, aby každý jednotlivec měl svobodu v jejich interpretaci. Nejsou to dogmata, spíše doporučení pro vedení života, který je podle jejich učení správný. Základ pro tyto zásady položil již "první rasta" Leonar Percival Howell, avšak v literárních i internetových pramenech lze dohledat několik různých verzí.

Podle překladu švýcarského vydání časopisu JAHUG je zásad sedm. 1. Jeho císařská Výsost Haile Selassie I. je ten, o kterém se mluví v páté kapitole v Johanesově zjevení. Vítězící Lev z Judey a potomek Krále Davida. 2. Marcus Mosiah Garvey byl prorok, který nás k Jeho Císařské Výsosti vedl. Z tohoto důvodu obdržel v Rasta hierarchii místo Proroka. 3. Rastafariáni bojují proti černému a bílému utlačování. 4. Etiopie je Svatá Zem. 5. Repatriace je naše povinnost. Afrika Afričanům ve vlasti i v cizině. 6. I-tal způsob života - přirozený způsob dělání věcí. 7. Princip myšlení a rozumu. (Gengi, 2006).

Podle Samuela Browna, kdysi známého jamajského aktivního rastafariána, je zásad pouze šest a od první verze se značně liší. "1. Haile Selassie je žijící Bůh. 2. Černí lidé jsou reinkarnací Izraelitů, kteří byli kvůli bělochům vyhnáni na Jamajku. 3. Bílá rasa je podřízena černé. 4. Situace na Jamajce je peklem a Etiopie je nebem. 5. Nepřemožitelný císař Etiopie nyní pracuje na návratu původních obyvatel Afriky zpět do Etiopie. 6. V blízké budoucnosti budou černí lidé vládnout světu." (Barrett, 1997, p. 104).

Přesvědčení o nadřazenosti černé rasy, vyplývající z výše uvedených zásad, pochází z rastafariánské interpretace Bible, konkrétně ze Starého zákona. Vyzdvihují drobné zmínky či náznaky toho, že Boží lid, Izraelité, byli černé pleti. V kapitole Píseň písní, konkrétně ve verších „jeho kadeře jsou trsy palmových plodů černé jako havran.“ (Pís 5,11) vidí důkaz, že král Šalamoun, jehož přímým potomkem je také Haile Selassie, byl taktéž černé pleti. Tyto rasistické výklady bible jsou možná důvodem, proč ve starších generacích rastafariánů nenajdeme mnoho bělochů.

2.7 Náboženská praxe rastafariánů

Náboženské praktiky rastafariánů a jejich chování vycházejí především z jejich zásad či pravděpodobně také ze snahy se určitým způsobem vymezit proti západní společnosti údajně podléhající Babylonu.

Z jejich zásad vyplývá například skutečnost, že většina rastafariánů nejí maso, či jeho konzumaci značně omezuje. Obecně svou stravu nazývají I-tal¹³ a jejím základem je co nejpřirozenější strava. Maso je zde tedy logicky přijatelné, pokud si jej člověk dokáže sám obstarat přirozenou cestou, čímž jsou myšleny první způsoby obstarávání masa z období neolitu prostřednictvím domestikace zvířat nebo lovu. Jedinci, pro které je obstarání stravy přirozenou cestou velmi komplikované, mohou využít možnosti svobodné interpretace této zásady. "*Každý musí mít možnost I-tal způsob života vyjadřovat po svém, jinak škodí svému životu víc jak utlačovatelé.*" (Gengi, 2006). V literatuře popisující starší interpretace, je však uveden i ortodoxnější přístup k tomuto

---

¹³ Odvozeno od vital

způsobu života, který zahrnuje nejen oblast stravování ale všechny aspekty života. Zakázány jsou kromě masa a alkoholu například promiskuita, onanie, sprostá slova a dokonce i homosexualita. Lidské tělo je v této interpretaci vnímáno jako chrám, a má být očištěno od všeho špatného. Jedinou povolenou návykovou látkou je v tomto způsobu života marihuana. (Yuajah, 2014).

Marihuana je jediná droga, která není rastafariány kritizovaná a odmítaná. Naopak je vyzdvihovaná a obhajovaná jako léčivý prostředek uvolňující napětí a klidící stres. Některé její léčivé účinky, které taktéž využívají k její chvále, již byly mnohokrát prokázány. Využívá se při léčbě rakoviny, akné, exémech, při výrobě kosmetiky i v kuchyni ve formě konopného oleje a výživných semínek. Důležité také je, že ke zpracování a inhalaci této rostliny není třeba chemických procesů a proto kouření této rostliny je v souladu s I-tal přirozeným způsobem života. Její tlumící účinky při inhalaci pak v rastafariánské interpretaci člověka zbavují agrese, učí milovat život, klidně přemýšlet a být v souladu s přírodou. Dalším argumentem je víra rastafariánů ve zmínky o marihuaně v bibli. Jako důkazy jsou uváděny citace z knihy Genesis - "*Hle, dal jsem vám všelikou bylinu, vydávající símě, kteráž jest na tváři vsí země, a všeliké stromoví, (na němž jest ovoce stromu), nesoucí símě; to bude vám za pokrm.*" (Genesis 1:29), nebo z knihy Zjevení - "*Uprostřed pak rynku jeho a s obou stran potoka byl strom života, přinášející dvanáctero ovoce, na každý měsíc vydávající ovoce své, a listí své k zdraví národů*" (Zjevení 22:2). Posledním často uváděným argumentem je legenda o jejím původu. Podle ní údajně vyrostla sama od sebe na hrobu krále Šalamouna a nese v sobě tak jeho moudrost, kterou obohatí každého, kdo ji bude užívat. (Lewis, 2012).

Marihuana v učení rastafariánů hraje důležitou roli také jako prostředek pro provádění modliteb, rituálů a navození změněného stavu vědomí, při kterém je lidská bytost blíže Jahu. Nenazývají tyto praktiky přímo šamanismem, je to jejich forma rituálu modlení, který provádí na setkáních, zvaných reasoning¹⁴. Reasoningy se pořádají pravidelně i nepravidelně, většinou v podvečer. K aktivitám, které se na nich provozují, patří rozebírání hlubokých myšlenek nejrůznějších charakterů, s cílem se vyjadřovat tak dlouho a tak kvalitně, dokud výsledkem rozhovoru není názorová shoda. Kromě těchto

---

¹⁴ Z anglického slova reason- důvod

rozhovorů rastafariáni na reasoningu kouří marihuanu, pronáší modlitby a chválí Jaha, tančí u ohně, a hrají na bubny nyabinghi. (Barret, 1997).

Nyabinghi je typ bubnování, který je pro rastafariány posvátný. Vznikl ještě v dobách kolonialismu, kdy tzv. Nyabinghi bojovníci v malém království Kigezi v jihozápadní Ugandě bubnovali, aby přivolali zkázu sousedícímu království, které se spojilo s britskými kolonialisty. Potomci otroků žijících na Jamajce, kteří se nazývali Burru a ovládali toto bubnování, časem splynuli s rastafariány a tím se přeneslo i umění „nyabinghi bubnování“. Vzhledem k okolnostem jeho původu se pro rastafariány stalo nyabinghi bubnování bojem proti Babylonu. "*Nyabinghi znamená "smrt černým a bílým utlačovatelům"*" (Foehr, 2008, p. 185).

Existuje ještě jeden typ rastafariánských setkání a to je groundation. Od reasoningu se liší tím, že zde není podmínka rozjímání a debatování na různá témata. Hlavní náplní tohoto setkání je převážně bubnování, tanec, zpěv a hodování. Při zmínce o nyabinghi je podstatné zmínit i nyabinghi tanec, který na Jamajce představila skupina Yuth Black Fight. Tanec utvářelo setrvačné házení hlavou a vlasy či dreadlocky, které měl za úkol uvolnit "pozemskou sílu" do vesmíru a namířit ji proti potomkům těch, kteří v historii utlačovali africký lid. (Foehr, 2008).

Další rastafariánskou praxí je úprava zevnějšku s důrazem na nošení dredů, neboli dreadlocků. Dreadlocky jsou záměrně zacuchané prameny vlasů, které v celkovém vzhledu vytváří dojem lví hřívy. Inspiraci pro nošení tohoto účesu našli rastafariáni na fotografiích masajských a somálských bojovníků v Keni, kteří bojovali proti britským kolonialistům a spletené neupravené vlasy využívali pro hrozivější vzezření. Inspiraci pro nošení dreadlocků našli rastafariáni také v biblických textech, například ve větě "*Po celou dobu jeho nazírského slibu se jeho hlavy nedotkne břitva. Dokud nevyprší doba jeho oddělení pro Hospodina, bude svatý; vlasy na hlavě si nechá volně růst.*" (Numeri 6:5).

Po korunovaci Haile Selassieho však dostaly dreadlocky posvátnější charakter. Jedním z titulů Haile Selassieho byl "Vítězící lev z kmene Judova". Lev, který je také "králem zvířat" a jeho zobrazení nalezneme na etiopské vlajce, má hřívu, kterou

dreadlocky právě připomínají. Někteří ortodoxnější rastafaiáni jsou také přesvědčeni, že s dlouhé dreadlocky značí moudrost a životní zkušenosti. Dodržování této praxe však není nutnou podmínkou pro přijetí rastafariánské identity. *"Při nošení dreadlocks však platí: Každý rastaman nemusí mít dreads a každý dread nemusí být rastaman."* (Halama, 2008, p. 52).

K úpravě zevnějšku se také pojí 3 základní barvy, které rastafaiáni s oblibou nosí a zdobí jimi své okolí: zelená, žlutá a červená. Barvy, které se spolu se lvem vyskytují na etiopské vlajce, mají svou vlastní symboliku. Zelená symbolizuje vegetaci, žlutá slunce a červená prolitou krev afrických otroků. Díky rozšíření povědomí o rastafariánství prostřednictvím reggae hudby se tato trikolora začala hojně nosit i mimo rastafariánskou subkulturu, často jako symbol vyjádření pouze minimálního souhlasu s některými jejich názory. Kromě vzhledu také rastafaiáni záměrně upravují i jazyk a způsob mluvy. Na Jamajce je sice úředním jazykem od dob kolonizace stále angličtina, ale její obyvatelé preferují používání dialektu, který se nazývá *patwa*. Tento jazyk začal vznikat při příchodu Angličanů na Jamajku, spojením dialektu kreolských kmenů sídlících na Jamajce, potomků otroků a španělských kolonizátorů s oficiální angličtinou¹⁵. Tento jazyk se poté na Jamajce velmi snadno rozšířil a při utváření rastafariánství sehrál vedlejší roli.

Čtení a citování Bible, jinak zvané Svatým písmem, ukázalo rastafariánům důležitost slova a používání řeči. Způsob mluvy může vhodným či nevhodným způsobem ovlivňovat myšlení i chování jedince a každé slovo je proto důležité i samo o sobě. Rozhodli se proto upravit svou řeč tak, aby byla prostá negativních či sprostých slov. Tato slova, či jejich kořeny, vyjadřující cosi negativního, poté zaměnili za pravý opak s pozitivním nábojem. Jako příklad je vhodné uvést slovo "dedicate", jehož předpona "ded" zní při vyslovení jako "death", anglicky smrt. Bylo tedy rastafariány vyhodnoceno jako negativní, a zaměněno za svůj pravý opak slovem "live", anglicky život. Celé slovo "dedicate" tedy bylo změněno na "livicate". (Halama, 2008).

Zaměnění negativních slov za pozitivní však není jediným důležitým prvkem rastafariánského slovníku. V 50. letech 20. století se na Jamajce stala populární forma

---

¹⁵ Tzv. Queens English

"I'n'I". Toto spojení tří hlásek je v rozhovoru symbolem jednoty nejen rastafariánů, ale všech lidí a zároveň jednoty s Jahem. Je to označení jedince jako součásti lidského i světového celku. Používání této formy při určení vlastnictví znamená, že je všechno všech. Písmeno I je také nejčastěji používanější složkou všech slov v rastafariánském slovníku. Používá se také pro úpravu jmen a tvorbu přezdivek. Pro rastafariány tento jazyk nabyl později i dalších funkcí. Stal se vyjádřením nesouhlasu se společností mluvící oficiální angličtinou, jakožto jazykem otrokářů. Používání tohoto jazyka pak také přispívalo k udržování rastafariánství jako kontrakultury na Jamajce, neboť při komunikaci s oficiálními orgány fungoval pro rastafariány jako vítaná jazyková bariéra.

2.8 Reggae a šíření rastafariánství

Rastafariáni využívají převážně jedno médium k šíření svého učení, a to je hudba, konkrétně hudební styl reggae, který vznikl v průběhu 60. let 20. století, také na Jamajce. Původně tento hudební styl s myšlenkami rasta hnutí nijak nesouvisel a až do 70. let bylo rastafariánství spíše undergroundovým hnutím a kontrakulturou, neboť se silně stavilo proti zkorumpované politice a jeho přívrženci vedli až příliš svobodomyšlný život. S tím, jak rostl vliv tohoto hnutí na Jamajce, přidala se k rastafariánství i řada reggae producentů. Až okolo roku 1971 začali producenti, kteří se stali stoupenci rastafariánství, implementovat rasta zásady a myšlenky do textů reggae hudby.

Během pár let se reggae s rastafariánstvím neodmyslitelně spojilo a začalo fungovat jako dokonalý prostředek k šíření jeho myšlenek mezi širší veřejnost. Tehdy ještě nebylo kvůli komunistickému režimu snadné, aby se reggae dostalo přes československé hranice. Ale navzdory mocenské autoritě se ještě před sametovou revolucí, na začátku 80. let na půdě československého undergroundu začínají utvářet, ruku v ruce s punkem, první reggae kapely¹⁶. Snahu uplatnit ve své hudební produkci prvky reggae projevovaly okrajově ale i známé undergroundové kapely a zpěváci té doby¹⁷.

---

¹⁶ Např. Babalet, Švihadlo, či YoYo Band.

¹⁷ Např. Pražský výběr, Jasná páka/Hudba Praha, Jana Kratochvílová, Garáž,...

Rastafariánské myšlenky však měly plnou šanci promítnout se do textů v československém reggae bez cenzury až po Sametové revoluci, díky uvolnění hudebního materiálu ze zahraničí, který již mohl legálně putovat přes hranice. Nové kapely zprvu šířily povědomí o rasta hnutí jen okrajově a kromě těch modernějších a několika málo starších kapel, se reggae texty týkají převážně jamajské exotiky, zábavy, nezávislosti, alkoholu, a marihuany. Odpověď na otázku, proč se tomu tak stalo, je dosud nezodpovězena, což potvrzují i někteří aktéři československé reggae scény. *"Skoro každá česká kapela po revoluci natočila dvě tři reggae písničky. Bylo to trendy, bylo to in. Jenže když hraješ reggae celej život, tak poznáš, že to hrajou úplně blbě. Nikdo tě totiž na každé normální reggae scéně nebude obdivovat za to, že vymyslíš něco převratně originálního. Originalita jde stranou, důležitý je, co sděluješ. A to se u nás nikdy tak úplně nepochopilo"*, řekl Martin Červinka, manažer české reggae kapely Švihadlo. (Benda, 2011).

Za rozšíření povědomí o rasta ideologii mohly tedy spíše texty zahraničního reggae. Hlavní podíl na tom mohli mít i první migranti z Jamajky do České republiky. *"Rastafarián Vincent Richards, byl z Jamajky vyhoštěn za svůj radikálně levicový postoj. Proto se přistěhoval do Prahy, kde v roce 1989 začal vystupovat jako zpěvák kapely Švihadlo."* (Halama 2008, p. 6). Subkultura českých rastafariánů, kteří správně pochopili a přijali zásady a ideologii jamajských rastů, tedy začala vznikat v 90. letech 20. století v návaznosti na Sametovou revoluci.

Významnou osobností světové reggae scény, kterou je třeba podrobněji představit, je Bob Marley. Původním jménem Robert Nesta Marley se narodil 6. února 1945 na jamajském venkově Nine Miles. Jeho otec, který svou rodinu krátce po Robertově narození opustil, byl kapitán v anglické armádě a jeho matka byla rodilá Jamajčanka. Jako malý byl kvůli svému smíšenému původu šikanován ostatními černochoy. Když se se svou matkou odstěhoval do kingstonského ghetta Trench Town, začal Bob Marley ve svých 16ti letech profesionálně zpívat. Později se z jeho kamarádů Petera Toshe a Bunnyho Wailera stalo trio a v roce 1963 založili skupinu The Wailers¹⁸ Poté, co se Bob Marley v roce 1966 oženil s Ritou Andersonovou, odjel na necelý rok

---

¹⁸ V překvalu "kvíleči".

do USA a po návratu založil na Jamajce své vlastní vydavatelství Wailin' Soul ¹⁹. Na konci 60. let přijala celá kapela rastafariánskou víru a začala propagovat rastafariánství ve svých textech.

Zájem o reggae hudbu, kterou trio produkovalo, začal sice v 70. letech prudce stoupat, ale i tak se tato skupina rozpadla. Bob Marley tedy sestavil novou kapelu Bob Marley a the wailers, která obsahovala i ženské trio, v němž vystupovala také jeho žena Rita. Pokračoval v prosazování rastafariánských textů a jak stoupala jeho obliba, stoupala i popularita rastafariánství. Po vydání úspěšného alba Natty Dread již bylo jeho jméno známo po celém světě a stejně tak i rastafariánství.

Marley nepromlouval k veřejnosti pouze skrz své texty, ale vystupoval i na různých demonstracích na podporu politiků se stejnými názory. Za tuto politickou angažovanost byl jamajskými rastafariány kritizován, neboť politika je v jejich interpretaci Babylon (White, 1998). Bob Marley také v jednom ze svých hitů rozšířil názor, že není zcela spravedlivé nadřazovat černou rasu nad bílou a neustále oplácet křivdu a vyvolávat tak další konflikty. Vyvolávání konfliktů podle jeho textů není správné samo o sobě.

V roce 1977 si Bob Marley zranil palec při hře svého oblíbeného sportu, fotbalu. Kvůli špatnému hojení byl důkladněji vyšetřen lékaři, kteří objevili zhoubné rakovinné bujení. Navzdory tomu, že mu byla doporučena operace, Marley ji odmítl, neboť z rastafariánské zásady o přirozeném způsobu života vyplývá i nepovolení zásahu do těla. Jeho stav se tedy zhoršoval, Bob Marley koncertoval do posledních sil, až 11. května roku 1981 zemřel. (Foehr, 2008).

Bob Marley se v kontextu rastafariánského hnutí zhostil role zvěstovatele. Ačkoliv jeho pěvecký talent nebyl nepřekonatelný, jeho texty nesou hluboké myšlenky i emocionální náboj. Dokázal si získat obdiv ze strany fanoušků pocházejících z celého světa. Obdivuhodné na jeho životě je, že jeho cesta za tím, stát se reggae umělcem začala na nejméně příznivé půdě jamajského ghetta. Poslech jeho hudby pobízí k

---

¹⁹ V překladu "kvílející duše".

přemýšlení a uvažováním nad tématy, které jsou rastafariánům blízké a tím se zaslouhuje o šíření rastafariánského hnutí a hlavní část jeho popularizace.

V teoretické části bakalářské práce jsem zpracovala informace získané z relevantních odborných prací a dalších literárních pramenů, chronologicky popsala proces, jakým rastafariánské hnutí vzniklo. Zvláštní pozornost jsem věnovala politickému i sociokulturnímu pozadí, na kterém se utvářely základní ideje a sociokulturní regulativy rastafariánského hnutí a nastínila jeho postupnou transformaci z náboženského hnutí do podoby kontrakultury a poté svébytné subkultury. Představila jsem tři nejdůležitější osobnosti, které se nejvíce zasloužili o vytvoření současné podoby rastafariánství a uvedla způsoby, jakým k utváření hnutí přispěly. Důkladně jsem se pokusila popsat náboženské představy rastafariánů, v jejichž rámci jsem představila jejich dvě verze s důrazem na proces stále se modernizujících rastafariánských zásad. Na popis představ, náboženství a filosofie rastafariánů (ideová dimenze rastafariánské subkultury) navazuje popis jejich sociokulturních regulativů a konkrétních praktik (normativní dimenze rastafariánské subkultury), který shrnuje informace o jejich životním stylu, konkrétně výživě, užívání drog, modlení, vzhledu a jazyce. Logickým vyústěním teoretické části mé bakalářské práce byla deskripce a analýza nejvýznamnějšího faktoru, který přispěl ke globálnímu šíření rastafariánství. Podle mého názoru posledním významným krokem, který se v historii rastafariánství udál, byl počátek jeho šíření prostřednictvím hudby reggae. Shrnula jsem dlouhý proces zahrnutí rastafariánských myšlenek do textů reggae hudby, rozšíření reggae hudby do Spojených států amerických a nakonec i do Evropy. V tomto kontextu jsem představila také čtvrtou zásadní osobnost, která se na šíření rastafariánství silně podílela, Boba Marleyho. Základním cílem teoretické části práce bylo představit historické a sociokulturní pozadí vzniku a vývojových proměn rastafariánského hnutí s důrazem na jeho ideovou a normativní dimenzi. V průběhu svých analýz jsem si potvrdila hypotézu, že rastafariánství se v průběhu své existence na Jamajce zformovalo ve svébytný typ subkultury, která se od majoritní kultury odlišuje jak na úrovni artefaktů, tak na úrovni sociokulturních regulativů a idejí. Vzhledem k tomu, že se prvky původně jamajské rastafariánské subkultury prostřednictvím hudby reegae rozšířily do celého světa a jako svébytný způsob života začaly být sdíleny i některými skupinami lidí v České republice, rozhodla jsem se v praktické části práce komparovat původní rastafariánskou subkulturu s vybraným

výzkumným vzorkem. Jednalo se o skupinu lidí, která sdílí ideje a normy rastafariánství na území České republiky.

3 EMPIRICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

3.1 Představení zkoumané subkultury

Předmětem mého výzkumu, který měl podobu kvalitativní empirické sondy, byli reprezentanti rastafariánské subkultury v České republice, kterou tvořila skupina o 12 lidech, získaná metodou sněhové koule. Prostřednictvím elektronické konverzace na webových stránkách českého radia rastafari, byly zkontaktovány první osoby, které poté předaly spojení na zbytek skupiny. Všichni členové tedy jsou vzájemnými dlouholetými přáteli. Těchto 12 respondentů muselo být rozeznáno od pouhých sympatizantů, kteří sami sebe neidentifikovali jako "stoprocentní rastafariány", neboť od této komunity přejali pouze některé myšlenky a symboly. Nemohli se tak stát hlavním předmětem výzkumu a proto jejich výpovědi a vyzorované chování nejsou v této práci zpracovány.

Výběr tvořící výzkumný vzorek 12ti respondentů se skládal z devíti mužů a tří žen. Nejvíce zastoupeni byli jedinci ze středních Čech, kteří tvořili téměř 37% skupiny (4 jedinci, z nichž jedna žena). Z Prahy pocházeli pouze 3 jedinci, včetně jedné ženy. Dva jednotlivci pocházeli z Krkonoš z oblasti kolem Jablonce nad Nisou. Další dvojicí byl pár, muž a žena, žijící spolu v jedné domácnosti v jižních Čechách. Posledním zúčastněným jednotlivcem byl muž z města Žatec. Tito jedinci pak byli ve věkovém složení od 18ti do 40ti let. Dva jedinci nebyli zaměstnaní (z osobních důvodů) a 2 jedinci studovali střední školu.

Před osobním navázáním kontaktů došlo ve všech případech k předběžnému kontaktu a následnému dopisování elektronickou poštou, buď prostřednictvím sociální sítě facebook, nebo prostřednictvím e-mailu. Předem domluvené osobní schůzky pak proběhly ve většině případů na hudebních koncertech či festivalech. Kontakty byly poté udržovány častými návštěvami (minimálně 2x týdně i v místě jejich bydliště) a setkáními na řadě dalších veřejných událostí. Výzkum pokračoval častou účastí na událostech pořádaných jednotlivci ze zkoumané skupiny, prováděním stejných rituálů i dodržováním zásad a ostatních praxí rastafariánství.

Součástí výzkumu byly v jeho počátku také hloubkové nestrukturované a polostrukturované rozhovory, které v pokročilé fázi výzkumu již nebyly k pochopení interpretace českých rastafariánů zapotřebí.

Ačkoliv profese povolání zkoumaných jedinců byly pestré, (učitelé, programátoři, dělníci, prodejci), tři jedince spojovala tvorba reggae hudby jako sekundární způsob obživy. Dva členové působí v kapele ExT Band a jeden je hlavním frontmanem²⁰ kapely Jahtec Jammin Job. Obě dvě kapely hrají reggae zahrnující v textech i rasta myšlenky. Můžeme tedy pozorovat okopírování snahy o další šíření rastafariánství prostřednictvím reggae od reggae umělců vyznávajících rastafariánství na Jamajce. Z poměru mezi muži a ženami, kteří se výzkumu zúčastnili, je zřejmé, že ženy mají mezi rastafariány menší zastoupení, než muži. Není to však jev týkající se čistě české subkultury, neboť muži rastafariáni převažují nad ženami rastafariánkami v globálním světovém měřítku. Jako důkaz pro podporu tohoto tvrzení lze použít i literární prameny věnované rastafariánskému hnutí, jejichž autoři jsou častěji mužského pohlaví. O genderové nerovnosti svědčí i skutečnost, že o ženách rastafariánkách se tyto prameny zmiňují velice zřídka, což by mohlo limitovat výzkumy rastafariánské subkultury se zaměřením na postavení žen.

Skutečnost, že ze skupiny 12ti jedinců, pouze 3 žili v Praze, naznačuje, že čeští rastafariáni žijí převážně v malých městech či na venkově. Záměrně se mimo hlavní město však usadili pouze 4 jedinci. Zbýlých 5 jedinců se mimo hlavní město již narodilo a nepovažovali za důležité stěhovat se do Prahy, kam však často dojížděli na hudební události a festivaly. Upřednostňování života na venkově před hlavním městem potvrdily výpovědi většiny jedinců včetně těch, kteří v hlavním městě žijí, avšak kvůli závazkům jej nemohou opustit. "*Praha je betonová džungle, nemáš tady přírodu, lesy ani hory, každý víkend jezdím do přírody, abych načerpal nezkaženou energii a vyčistil svou hlavu od Babylonu*" (osobní sdělení)²¹.

---

²⁰ Frontman- hlavní člen kapely zodpovědný za její image

²¹ Praha Únor, 2018.

Všichni tito zkoumaní jedinci svou rasta identitu přijali ve věku od 18-30ti let, až po důkladném seznámení s rastafariánskými myšlenkami prostřednictvím knih, z nichž některé posloužily také jako zdroj pro teoretickou část mé práce. Zájem o rastafariánství byl z jejich strany vyvolán posloucháním zahraniční reggae hudby, či přátelstvím s jinou osobou, která již rastafariánem byla. Nejen tedy hudba, ale i ovlivnění okolím může být příčinou, proč se Čech rozhodne zajímat o rastafariánství. *"Mě jako malýmu sousedi pouštěl rock n roll a reggae, ale bylo to zakázaný. Když nám bylo asi 18, jejich kluk přišel a měl dredy a hulil trávu a já chtěl taky, přišlo mi to hustý k tomu, co jsme poslouchali. Tak sem začal jenom jako pozér a až později jsme zjistili, co rastafariánství je. Oba jsme to přijali, ale on se pak změnil, začal brát drogy a vzal si ho babylon.* (osobní sdělení)²².

3.2 Komparace české a jamajské komunity

Rastafariánství původně vzniklo na jamajské půdě jako specifická kontrakultura, která svým alternativním chováním provokovala a vystupovala proti majoritní většinové společnosti. V tomto kontextu bylo rasta hnutí samotnými rastafariány často označováno jako "rasta revoluce". Texty v reggae hudbě samy často navádí k přidání se k rasta revoluci a k provokativnímu chování. Bob Marley: Revolution²³.

V České republice se reggae hudba poprvé objevila již pár let před Sametovou revolucí. Kvůli komunistickému režimu, který v té době podobné styly nesoucí svobodomyšlné myšlenky potlačoval, však muselo reggae existovat v tzv. undergroundové scéně²⁴, společně s jinými hudebními žánry, například punkem. První lidé, kteří tuto hudbu tedy měli příležitost poslouchat, tvořili již existující kontrakulturu, která svým provokativním chováním a úpravou zevnějšku vyjadřovala nesouhlas s komunistickým režimem, podobně, jako černoši na Jamajce s tamní „bílou“ politikou.

---

²² Hostinné, Prosinec 2017.

²³ Never make a politician (ah) grant you a favour;
They will always want (ah) to control you forever, eh!
So if a fire make it burn (make it burn, make it burn)
And if a blood make ya run (make ya run, run, run).

²⁴ Záměrně skrytý, provokativní a režimem zakazovaný hudební směr.

První čeští rastafariáni tedy tvořili kontrakulturu, neboť již dříve sympatizovali s undergroundovou scénou a snažili se provokací a anarchií vyjadřovat nesouhlas s tehdejší komunistickým režimem. Po sametové revoluci v roce 1989 časem tyto protikulturní tendence u většiny jedinců odezněly a rastafariáni se začali utvářet spíše jako subkultura existující jako svébytná součást majoritní společnosti. *"Býval jsem za mlada hroznej punkáč a anarchista, rval jsem se s policajty a kontrolovali mě na každým rohu. Cesta agrese a anarchie však není pro rasty správná. Rasta utváří mír a ne konflikty, tak jsem se časem uklidnil a stal jsem se slušným pracujícím člověkem."* (osobní sdělení)²⁵.

Reggae se tedy při srovnání v obou případech šířilo za podobných podmínek. Kromě toho, českou a jamajskou reggae scénu spojuje i skutečnost, že v obou případech reggae z počátku nezahrnovalo rastafariánskou propagandu. Přeložené reggae texty jamajských interpretů fungujících před aktivitou Boba Marleyho, se tak vyjadřovaly k podobným tématům, jako texty prvních českých reggae kapel. Šlo převážně o kritiku politické situace a vychvalování bohémského způsobu života, včetně kouření marihuany.

Kouření marihuany k rastafariánství neodmyslitelně patří a na Jamajce je již zcela rozšířené mezi populaci. Rastafariáni na Jamajce kouření marihuany vnímají stále jako rituální akt, při němž se hodí pronést krátkou modlitbu. Najdou se mezi nimi i takoví jedinci, kteří akt kouření marihuany praktikují několikrát denně a v kýženém stavu se udržují takřka od rána do noci. Takoví jedinci se najdou i mezi českými rastafariány. Ze zkoumané skupiny, 4 rastafariáni kouřili marihuanu několikrát denně, neboť je dle jejich interpretace nastupující stav "požehnaný". Společným znakem těchto nejaktivnějších uživatelů bylo místo bydliště mimo hlavní město a vlastnictví domku se zahradou, kterou využívali k pěstování vlastních rostlinek. *"Když jsem high²⁶, tak mi to myslí, uvažuju, mohu pracovat a přemýšlet, jsem kreativní a mám nápady. Ale musíš kouřit čistou ganju ne ty vyhnojení skunky co máte v Praze. Tam se to nedá ani*

---

²⁵ Praha Únor, 2018

²⁶ Slangový výraz pro stav navozený kouřením marihuany.

pěstovat" (osobní sdělení)²⁷. Toto sdělení také demonstruje vztah jedince k přírodě a odpor k hnojivu, které již do přirozeného procesu růstu rostliny uměle zasahuje.

Největší část skupiny kouřila marihuanu spíše pro potřeby uvolnění na veřejných událostech, či při setkání na reasoningu nebo groundationu (viz kapitoly). Jeden rastafarián pak marihuanu neužíval vůbec, neboť z toho dle jeho slov vyrostl. "*Hulíval jsem, když jsem byl v tvém věku,*²⁸ *na akcích s ostatními jsem i chlastal, ale jak jsem hulil už dlouho, přestalo mi to něco dávat a neměl sem důvod v tom pokračovat.*" (osobní sdělení)²⁹. Všichni dotazovaní rastafariáni se však shodli v názoru, že kouření marihuany je v rastafariánství velmi vyžadované, nikoliv však nezbytné. V tom se shodují i s rastafariány na Jamajce, kteří také nevidí kouření marihuany jako nutnost pro bytí rastafariánem, pouze jako součást dodržování I-tal života. (Yuajah, 2011).

Vedení I-tal života, tedy života v jeho nejpřirozenější formě, může být jednotlivci vysvětlováno všelijak, tudíž se v tomto tématu často názorově rozcházejí. Nejvíce se v tomto kontextu mezi rastafariány diskutuje o stravě. Jamajští rastafariáni většinou odmítají jíst maso, a pokud už jej jedí, pak maso rozlišují na čisté a nečisté. V tomto rozdělování vychází ze třetí knihy Mojžíšovy, kde jsou vyjmenována zvířata, jejichž zdechlin je zakázáno se dotýkat. Někteří rastafariáni odmítají z etických důvodů kromě masa také zvířecí produkty. Do I-tal zásad stravování také patří odříkání se soli. Podle výpovědí jedinců, kteří se s jamajskými rastafariány setkali, je tato zásada často dodržována omezením konzumace masa na kuřecí a rybí. Dalším produktem, který je v I-tal stravě zakazován, je alkohol. Zákaz alkoholu má svůj původ v historii černých otroků, kteří byli za alkohol směňováni, či jím byli opíjeni, aby byli při prodeji méně vzpurní. Alkohol je též kritizován pro jeho dopady na lidské zdraví a psychiku. "*Alkohol je jed, pro tělo i pro duši. Když piješ alkohol, jsi agresivní a nepřemýšlíš, na rozdíl od ganjy, po které se jen usmíváš a jsi lepším člověkem.*" (osobní sdělení)³⁰.

---

²⁷ Kojákovice, listopad 2018.

²⁸ 23 let.

²⁹ Praha, březen 2018.

³⁰ Týnec nad Sázavou, červen 2017.

I-tal však není pouze způsob stravování, ale zahrnuje všechny aspekty lidského života, které mají být maximálně v souladu s přírodou. V 21. století, kdy se rozšiřují velká města a i rurální oblasti jsou technicky vyspělé, je však náročné tímto stylem žít. Všechny zásady I-tal života proto dodržují pouze nejortodoxnější jedinci, rozhodnutí žít v jamajských horách (Halama, 2008). Rastafariáni v české komunitě při interpretaci této zásady maximálně využívají možnosti svobodné interpretace přirozeného života. Až 5 ze zkoumaných jedinců konzumuje alkohol, neboť i ten se dá připravit přirozenou cestou. Tři z nich však v rámci přirozeného života nepijí lihoviny a pálenky. Vegetariánů bylo ve zkoumané skupině přesně 50% (6 jedinců), ale žádný z nich nebyl zároveň veganem. Všichni účastníci výzkumu pak souhlasili s kritikou nehumánního zacházení se zvířaty při zpracování masa a zvířecích produktů. Při nákupu těchto potravin pak kontrolují způsob chovu zvířete. *"Já, když můžu, tak беру maso jen od farmářů a maloobchodníků. Vajíčka taky, jsou od šťastných slepiček. Ale čisté mléko už nikde neseženu, tak kupuju aspoň BIO.* (osobní sdělení)³¹. Pár rastafariánů³², žijící na statku v jižních Čechách pak vykazoval snahu o samostatné hospodaření a osvobození od nutného utrácení peněz za jídlo, které člověk potřebuje k životu.

Lze tedy shrnout, že rastafariáni v České republice mají mírnější požadavky na vedení „přirozeného života“, než rastafariáni na Jamajce. Může to být způsobené skutečností, že před přijetím rastafariánství žili tito čeští jedinci průměrný ne I-tal život. Vyrostli tak ve společnosti, kde je konzumace masa či alkoholu a používání moderní technologie sdílenou společenskou normou. Tuto normu pak dokázali při přijetí rastafariánství obhájit a upravit tak, aby byla v souladu s tím, co I-tal život ve své podstatě znamená.

Podobné výsledky přinesl výzkum orientovaný na vzhled rastafariána. Prokázalo se, že zákaz umělých zásahů do těla a nutnost nošení dreadů se praktikuje pouze u silně ortodoxních jedinců, kteří zastupují pouze malé procento z celkové rastafariánské kultury. Moderní prameny pocházející z pera jamajských rastafariánů se shodují s českými autory v tom, že dready a rastafariánství již nejsou tak úzce spojeny. (Yuajah, 2011). Dready získaly u původních rastafariánů oblibu nejen jako symbol rastafariánství,

---

³¹ Tábor, září 2017.

³² Druh a družka

ale také jako znak oddělující je od majoritní společnosti. Kvůli této funkci si dready oblíbili i příslušníci jiných kontrakultur. Již v 60. letech 20. století se dready hojně vyskytovaly díky hnutí Hippies a dnes je můžeme pozorovat i například u fanoušků techno hudby.

Původní rastafariánská komunita na Jamajce má pro nošení dreadů hned několik odůvodnění. Krom skutečnosti, že symbolizují hřívu Judského lva, se jejich prostřednictvím vymezují proti společenské většině a proti babylonským pravidlům. Krátké, do účesu upravené, vlasy potřebují pravidelnou péči, vyžadují používání šampónů a kondicionérů s chemickým složením, které nejsou přírodní a vlasům spíše škodí. Rastafariáni se neradi nechávají omezovat pravidly, jsou velmi svobodomyšlní, a proto někteří nechávají své vlasy růst a cuchat se do dreadů přirozenou cestou. Dready také původně byly atributem, díky kterým se rastafariáni poznávali mezi sebou. Což dnes již, vzhledem k jejich oblibě, není možné. *"Dřív jsi šla po ulici, a každý dreadáč, kterýho si potakala byl rasta a ten tě taky poznal a už tě zdravil. Dneska? Pozdravíš dreadáče, chceš se seznámit a pak zjistíš, že to je nějaká fetka"*. (osobní sdělení)³³.

Rastafariáni, kteří se rozhodnou pro dready, často vyhledávají odborníky ve svém okolí, nejlépe pak přátele. Díky vzrůstající oblibě již dnes není potřeba vyhledávat odborníky na tvorbu dreadů, neboť jsou často v nabídce kadeřnictví a salonů. Těchto služeb však využívají častěji jedinci mimo tuto subkulturu, neboť rastafariáni často nechtějí mít tento do jisté míry trvalý ³⁴ účes spojený s cizí osobou. Devět ze všech dvanácti pozorovaných jedinců mělo v průběhu výzkumu či v minulosti dready. Jeden z nich měl kvůli jejich délce a váze zdravotní komplikace s páteří a tak byl nucen si je oholit. Dready se v České republice začaly nosit paralelně s tím, jak se přes hranice dostávala reggae hudba. V reggae textech, kterými se povědomí o rastafariánství šířilo, nejsou dready vůbec opomíjeny. To také může být příčinou toho, že si do nich vlasy splétali již někteří z prvních českých reggae interpretů³⁵. Ti poté inspirovali své posluchače a kdo našel v ještě komunistickém režimu odvahu na tento provokativní účes, zapletl si je také.

---

³³ Praha, leden 2018

³⁴ Dready se nedají snadno rozplést, pro odstranění je třeba oholit celou hlavu.

³⁵ Například Jana Kratochvílová.

Komunita českých rastafariánů již od pádu komunistického režimu nenese kontrakulturní znaky, avšak trend nošení dreadů z ní nevymizel. Objevil se však problém začleňování dreadatých jedinců do společnosti, která má tento typ účesu spojený s anarchistickými bohémskými tendencemi. Všichni zkoumaní jedinci řešili otázku toho, jak je okolní společnost podle úpravy jejich vlasů soudí. Chtějí být součástí české společnosti, pracovat, studovat, být vidět, a ne přežívat na její periferii. *"Rád bych měl dready co nejdříve, ale jako učitel na základní škole nevím, co si o tom rodiče mých žáků pomyslí. Pár jich už ale mám a postupně nechám své okolí ať si na ně zvykne. Bylo by nefér, kdybych kvůli účesu přišel o své místo, ale existují takové případy."* (osobní sdělení)³⁶.

Stejně jako dready, i barvy známé rasta trikolory složené ze zelené žluté a červené barvy jsou k vidění jak na Jamajce, tak v České republice. V současné době, jsou stejně jako dready často nošeny i populací majoritní společnosti mimo rastafariánskou subkulturu, čistě jako estetický doplněk. Dva pozorovaní jedinci uvedli, že tato skutečnost funguje jako popud k nošení rasta trikolory ve větší míře, aby byla jasná jejich sounáležitost s rastafariánstvím. *"Vadí mi, že ty barvy nosí každé stejně jako dready. Máám chuť jim to sebrat, protože oni vůbec neví, co ty barvy symbolizují. Neváží si jich tak, jako já."* (osobní sdělení)³⁷.

Dalším jevem, který byl v kontextu české rastafariánské subkultury zkoumán, je jazyk „patwa“, který je používán celou rastafariánskou komunitou napříč celým světem. Přímou na Jamajce je tento jazyk nazýván jako „patois“, ale tamní rastafariánská komunita jej často nazývá jako „Black English“ či „Dread Talk“. Důkazy o hojném používání tohoto jazyka na Jamajce najdeme i u originálních děl některých literárních nebo vědeckých autorů, kteří sami tento jazyk používají, či jej v textu uvádí při přepisu rozhovorů s jamajskými rastafariány. (Foehr, 2008).

Čeští rastafariáni patwu znají, avšak pro většinu z nich není prioritou tento jazyk plně ovládat. Ke komunikaci mezi sebou potřebují pouze český jazyk, a s jamajskými či

---

³⁶ Žatec, září 2017.

³⁷ Praha, srpen 2017.

africkými rastafariány, kteří se do české republiky přistěhovali, lze komunikovat i oficiální angličtinou. Existuje však pár oblíbených výrazů, které se v textech zahraniční reggae hudby rozšířily i do českých písniček a znalost jejich významu byla pro české rastafariány důležitá, kvůli pochopení obsahu reggae textů. Tyto výrazy, často vystihující něco, pro co není v českém jazyce jednoslovný ekvivalent, pak našly své místo i v komunikaci mezi českými rastafariány. *"Všude jsem slyšel slovíčko irie³⁸ a nevěděl jsem, co to znamená. Slovník patwy jsem tehdy nikde nenašel, a tak jsem se zeptal brášky³⁹. Když mi vysvětlil, že je to jako pocit bez starostí, začal jsem to používat a přát ostatním při každém rozloučení".* (Osobní sdělení)⁴⁰.

Patwa je mezi českými rastafariány také používána při rituálech kouření, kdy se před zapálením jointu⁴¹ odříká krátká chvála a poděkování Jahovi. Toto chování lze pozorovat i u jamajských rastafariánů a bylo zdokumentováno například ve filmu o rastafariánech *Roots Time*. Jako příklad lze uvést několik slov, které se v české rastafari subkultuře používají nejvíce i jejich významy. Slovo „Irie“ vyjadřuje pocit, kdy se jedinec s ničím netrápí a myslí pozitivně. Je často používáno při loučení místo "měj se krásně". S použitím významu tohoto slova pak lze větu přeložit jako "ciť se bezstarostně". Velmi oblíbeným slovním spojením je „bon dem“, jazyková zkomolenina slov „burn them“, používaná při vyjádření rozhořčení z nějaké nespravedlnosti způsobené nějakou autoritou. Tato slova doslovně přejí nespravedlivé straně, aby byla spálena. Volný překlad tohoto výrazu však neobsahuje žádné přání něčího upálení, nýbrž jde jen o zvolání požadující rastafariány často zmiňované spálení a svržení Babylonu a babylonského systému nespravedlnosti. Jiným, také velmi oblíbeným výrazem je „yaman“, vytvořený ze dvou anglických slov „es man“. Výraz zde však zůstává nezměněn a „yaman“ se používá při souhlasném přitakávání.

3.3 Identita českých rastafariánů

---

³⁸ Výraz, který v patwě vyjadřuje pozitivní pocity.

³⁹ Není zde myšleno jako biologický bratr, nýbrž jiný příslušník komunity.

⁴⁰ Jablonec, prosinec 2017.

⁴¹ Marihuanová cigareta

Pro přijetí identity rastafariána v současnosti obecně platí, že neexistuje nic jako poloviční, neúplný či stoprocentní rastafarián. Je to díky tomu, že mladší generace rastafariánů nepovažují rastafariánství za náboženství s přísně danými dogmaty. V drtivé většině je interpretováno jako svobodné učení a následovník jeho myšlenek může sám sebe považovat za příslušníka rasta komunity (Yuajah, 2011). Lze polemizovat nad tím, zdali tento přístup není vyvolaný záměrně, aby měla komunita rastafariánů více členů. Na tuto otázku však nebyly získány odpovědi, neboť by dotázání zkoumaných jedinců riskovalo jejich urážku a následné nespolupracování při provádění výzkumu.

Mnohem otevřenějším problémem rasta identity byla barva pleti. Rastafariánství je od svého počátku spjato s černošskou rasou, jejíž historie byla hlavní příčinou k utvoření rasta hnutí. Identita jamajských rastafariánů černé pleti je tedy konstruovaná snadněji, než identita rastafariánů s jiným typem pleti. Již při uvědomění si vlastní příslušnosti k černošské rase přichází snadné přijetí některých myšlenek, které učí i rastafariánství. Například přesvědčení o nespravedlivém chování bílých otrokářů k africkým černošům v minulosti a s tím spojená snaha o nápravu podobných nepravostí, se dá považovat za přirozenou reakci při uvědomění si svého černošství. (Price, 2009).

Konstruování identity rastafariána na základě barvy pleti je však v české zemi, osídlené europoidní rasou, nereálné. Černošští otroci se při odvezení do Nového světa nemohli identifikovat s představou Boha s bílou pletí. Stejně tak se nemůžou čeští rastafariáni s bílou pletí identifikovat s představou černého boha Jaha a původními rastafariánskými myšlenkami o nadřazenosti černé rasy.

Pro mladší generaci rastafariánů není však barva pleti podstatná. V literárních pramenech je jako důvod pro ignoraci barvy pleti uváděna především skutečnost, že zákaz přijetí rastafariánství kvůli vlastnosti, kterou nelze vlastní vůlí změnit, by bylo přinejmenším rasistické a zbytečně omezující. Jedinci si váží každé další osoby, která rastafariánství následuje bez ohledu na rasový původ. Důležitější pro ně je, že jsme všichni lidé a to je to, co nás spojuje (Foehr, 2008). Pokud chce rasta utvářet mír, musí se soustředit na to, co lidi spojuje a ne na to, co je rozděluje. Tento způsob přemýšlení o celosvětové jednotě je mezi rastafariány nazýván „One love“. Heslo One love v rastafariánské komunitě obecně vyzývá k nepodmíněné duchovní lásce všech ke všem a

k mírumilovnosti. (Bob Marley: One love)⁴². V tomto kontextu se nese i jedna konkrétní výpověď dotazované rastafariánky, která vyzdvihuje vědecky uznávanou teorii o původu člověka v Africe. *"Já vlastně s klidným svědomím můžu říct, že jsem Afričanka. Všichni jsme původem Afričané. Jako lidská rasa pocházíme z Afriky a jelikož jsme potomci svých afrických předků, můžeme se označit za Afričany."* (osobní sdělení)⁴³. Tento přístup byl však v provedeném výzkumu ojedinělý.

Ačkoliv podle odborné literatury je současná komunita rastafariánů k jiné barvě pleti benevolentní, čeští jedinci v odlišné barvě pleti a jiném původu však viděli důvod, proč by je původní rastafariáni nemuseli akceptovat jako skutečné příslušníky rasta komunity, nýbrž jen jako sympatizanty s rastafariánským učením. Jako běloši jsou příslušníci rasy, která se v minulosti při kolonizaci dopustila nespravedlnosti vůči černošské rase a je v důsledku původními rastafariány nenáviděna a odsuzována. Tato skutečnost způsobuje u českých jedinců značný ostych při veřejném přiznávání rastafariánství, neboť si sami nejsou jisti, zdali by jejich proklamovanou identitu přijali i černí členové komunity. *"Černýmu rastafariánovi bych se bála říct, že jsem rastafariánka. Možná by to přijal, ale mohl by taky být ortodoxní a mohl by se urazit, protože jsem bílá. My, běloši jsme jim to utrpení způsobili. Naše generace sice už ne, ale někdo může mít tu agresi už s běloštvím spojenou."* (osobní sdělení)⁴⁴. Vlastností, která částečně zmírňuje tuto odlišnost je soucit s černošskými otroky a jejich potomky, kterým se vyznačovali všichni zkoumaní jedinci.

Problém veřejné sebe prezentace jedince jako rastafariána je důležitým tematickým okruhem, který je třeba více rozebrat. Čeští rastafariáni jsou si vědomi odlišných způsobů interpretace rastafariánství a dodržování zásad, proto se raději veřejně za rastafariány neoznačují. Pouze 4 účastníci výzkumu dokázali vědomě nahlas přiznat své rastafariánství. Ostatní členové byli při dotázání na rasta identitu velmi ostýchaví. Je tomu tak kvůli případné přítomnosti ortodoxnějšího jedince, který by mohl vyvolat konflikt. *"Cítím se být rasta, ale radši to neříkám, protože sem bílej a piju alkohol. Lidi to vědí a mohli by mít kecy, že rasta alkohol nepije a že rasta nejsem."*

---

⁴² "One love, one heart, lets get together and feel alright."

⁴³ Praha, září 2017.

⁴⁴ Týnec nad Sázavou, srpen 2017.

Důležité pro mě však je, jak to cítím ve svém srdci já a v tom je pravá svoboda rastafariánství. (osobní sdělení)⁴⁵.

Dodržování zásad rastafariánství bylo u českých jedinců nejčastěji diskutovaným tématem při rozhovorech o přijímání rasta identity. Lze tedy konstatovat, že zásady (sociokulturní regulativy) jsou uvnitř české subkultury důležitější, než biologické faktory jako je barva pleti. Zde by mohla působit problémy různost verzí rastafariánských zásad. Čeští rastafariáni však vycházejí ze zásad uvedených na českém serveru One love, který je pro ně často používaným zdrojem informací o historii rastafariánství a o osobnostech, které jeho utváření ovlivnily.⁴⁶ Při analýze těchto zásad bylo zjištěno, že jejich větší část neudává určitá pravidla pro chování, nýbrž vyžadují pouze souhlas s jejich vyjádřením. Pouze tři zásady, třetí, šestá a sedmá, udávají určité doporučené chování a zároveň umožňují odlišný způsob pochopení i jejich dodržování.

Zásada, znějící *"rastafariáni bojují proti černému a bílému utlačování."* (Gengi, 2006) byla všemi účastníky dodržována nesouhlasem s jakoukoliv nespravedlností pramenící ze strany státních orgánů či velkých korporací nejen v České republice ale i ve světě. Jako způsob onoho "boje" byla pak pozorována aktivní dobrosrdečnost a pomoc obětem těchto nespravedlností. Zásada doporučující I-tal způsob života způsobovala v komunitě českých rastafariánů vzácné názorové rozpětí. Každý jedinec si však dokázal způsob dodržování této zásady obhájit a v závěru vždy jedinci došli ke vzájemné shodě. *"Je jedno že on pije alkohol i když je to jed. Pokud mu to přijde přirozený, není o nic méně rasta než já."* (osobní sdělení)⁴⁷. Sedmá zásada apelující na princip myšlení a rozumu pak byla všemi rastafariány vnímána a dodržována stejným způsobem, a sice aktivním zájmem, přemýšlením a vyjadřováním se k nejrůznějším světovým tématům.

K nutnosti dodržování všech zásad pro přijetí rasta identity se však všichni jedinci vyjádřili téměř shodně. Opět byl vyzdvihnut fakt, že rastafariánství není striktní náboženství a proto není třeba se zabývat tím, který jedinec jakým způsobem dodržuje

---

⁴⁵ Jablonec, prosinec 2017.

⁴⁶ Tyto zásady jsou v této práci uvedené v kapitole 2.7 Náboženské představy rastafariánů.

⁴⁷ Týnec nad Sázavou, Srpen 2017.

kteřou zásadu. Souhlas se zásadami vyjadřující základní teze a myšlenky rastafariánství, byl však vyžadován a přítomen u všech jedinců. *"Dřív jsem se sám sebe ptal, jestli jsem skutečný rasta, ale dospěl jsem k tomu, že to není podstatné. Cítím to v srdci, souhlasím s rasty na Jamajce a kráčím po rasta cestě."* (osobní sdělení)⁴⁸.

Lze tedy vyvodit závěr, že při přijímání rastafariánské identity není uvnitř české subkultury důležité dodržování dogmat či vzhled, nýbrž stačí souhlasit s rastafariánským výkladem historie a přijmout jej jako daný fakt, ne jen jako teorii. Je třeba cítit a vědět, že tento výklad historie je správný. Zároveň je však třeba se navzájem respektovat a tolerovat odlišnosti

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámení s hnutím rastafari a komparace rastafariánské komunity na Jamajce, kterou popisuje literatura se subkulturou českých rasafariánů na základě provedeného kvalitativního terénního výzkumu, který měl podobu empirické sondy

V úvodu bakalářské práce byla popsána metoda provedení terénního výzkumu a položeny základní otázky určené k zodpovězení. Hlavní obsah práce je rozdělen do dvou částí. Teoretické části a Empirické části, která prezentuje výsledky vlastního výzkumu a komparuje jamajskou a českou rastafariánskou subkulturu. Teoretická část vychází především z literárních zdrojů a je rozdělena na 8 podkapitol, které z různých úhlů pohledu mapují genezi, vývoj a atributy rastafariánského hnutí jako svébytného typu subkultury.

Prvních 5 podkapitol se věnuje historii rastafariánství, přičemž 3 z nich jsou zaměřeny na důležité osobnosti, které toto hnutí formovaly. První podkapitola vysvětluje původní příčiny, které vedly k prvním snahám o vytvoření samostatného černošského náboženství. Druhá podkapitola se zaměřuje na osobnost rastariány označovaného jako „proroka“ Marcuse Garveyho a jeho aktivitu důležitou pro sebeuvědomění černochoů na Jamajce na přelomu 19. a 20. století. Třetí podkapitola se již dostává k objasnění samotného vzniku rastafariánského hnutí a krátce vysvětluje

---

⁴⁸ Jablonec, Listopad 2017.

reakci černochů na událost, která byla klíčová k utvoření tohoto hnutí. V čtvrté kapitole je představen člověk, který je považován za prvního rastafariána, Leonard Percival Howell. Jeho uvedení v této práci se ukázalo jako velmi podstatné, neboť tento člověk jako první sjednotil podobně smýšlející lidi na jedno území a položil základy ke komunitnímu životu rastafariánů. Pátá kapitola se věnuje pro rastafariány nejdůležitější a nevychvalovanější osobě v jejich historii, etiopskému císaři Haile Selassiemu. Je zde popsán jeho původ, život, korunovace a politické reformy, které přispěly k názorovému přesvědčení rastafariánů o božském původu tohoto císaře. V následující podkapitole jsou shrnuty základní představy a teze, ze kterých rastafariáni vychází a ctí je. Toto téma rozvíjí další podkapitola, v níž jsou uvedeny náboženské praktiky rastafariánů, které vycházejí z jejich představ a tezí (idejí a sociokulturních regulativů). Poslední podkapitola se poté věnuje hudebnímu žánru reggae, který zásadním způsobem přispěl k difuzi prvků a komplexů spjatých s rastafariánskou subkulturou a je dodnes používán jako médium pro šíření rastafariánského učení.

Druhá část práce, která primárně vychází z výsledků vlastního empirického výzkumu realizovanému mezi příslušníky české rastafariánské subkultury, je rozdělena na tři podkapitoly. V úvodní podkapitole je krátce shrnut typ a charakter zkoumaného vzorku a metodologie výzkumu. V druhé podkapitole je provedena komparace názorů a postojů českých a jamajských rastafariánů k jejich praktikám jako je revolta proti systému, užívání marihuany, vedení I-tal života, nošení dreadlocků a používání jazyka patwy. Třetí podkapitola se poté úžeji zaměřuje na způsob utváření rasta identity u českých rastafariánů a s ní spjatými potenciálními problémy.

Shrnutí výsledků výzkumu i výpovědí respondentů potvrdily hypotézu, že původní rastafariáni upřednostnili šíření jejich filosofie před konzistencí a zachováním původní rasové čistoty. Moderní forma rastafariánského hnutí již nezastává původní rasistické a ortodoxní myšlenky, a tak byla vhodná pro překonání hranic kontinentu a rozšíření do Evropy. Výzkum prokázal, že současní rastafariáni v Česku, stejně jako na Jamajce upřednostňují svobodu a toleranci před dodržováním formální struktury. Podle literárních zdrojů i vlastního výzkumu rastafariáni nevykazují aktivní a striktní dodržování všech zásad a praktik. Základní pravidla byla původně stanovena při utváření hnutí pro vytvoření určité soudržnosti rastafariánů. Rozdíly jsou patrné spíše v motivaci, která vedla k přijetí rastafariánství. Zatímco pro jamajské rastafariány má

hnutí hlavně duchovní sílu, která pozitivně ovlivňuje způsob jejich života, čeští rastafariáni jej chápou jako způsob vyjádření soucitu s jamajskými rastafariány a nesouhlasu s majoritní společností a s chováním evropských kolonizátorů v historii.

Předložená bakalářská práce sice zodpověděla na stanovené výzkumné otázky a tím naplnila svůj cíl, ale v průběhu jejího zpracování se objevily otázky zcela nové. Například by bylo přínosné provést výzkum zaměřený přímo na ženskou populaci rastafariánů a zaměřit se na jejich přístup k dodržování rastafariánských praktik. Práce si samozřejmě nečiní nárok na úplné a vyčerpávající zpracování dané problematiky. Byla spíše vedena snahou přiblížit u nás málo zpracované téma a formulovat výzkumné otázky, které mohou být předmětem dalšího výzkumu.

4 Seznam použité literatury a internetových pramenů

4.1 Seznam použité literatury

- ASERATE, A. (2015). *King of Kings: The Triumph and Tragedy of Emperor Haile Selassie I. of Ethiopia*. Cambridge, Anglie: Haus Publishing Limited.
- EKUMENICKÁ RADA CÍRKVÍ. (1984). *Bible Svátá aneb všechna svatá písmena starého i nového zákona*.
- BARRETT, E. (1997). *The Rastafarians*. Boston: Beacon Press.
- BREINDLOVÁ, L. (2014). *Rastafariánství* (Bakalářská práce). Praha: HTF UK.
- BUDGE, W. (1932). *Kebrá Nagast*. Loschberg, Německo: Jazzybee Verlag Jürgen Beck.
- CAMBELL, H. (1987). *Rasta and resistance: From Marcus Garvey to Walter Rodney*. Trenton, New Jersey: Africa World Press.
- FOEHR, S. (2008) *Jamaican Warriors*. Londýn, Velká Británie: Sanctuary Publishing Limited.
- HALAMA, O. (2008). *Rastafari*. Praha, Česká republika: Volvox Globator.
- HAUSMANN, B. (2013). *Rastafarian Children of Solomon: The Legacy of the Kebrá Nagast and the Path to Peace and Understanding*. Rochester, Vermont: Bear & Company.
- KOTTANOVÁ, T. (2008). *Rastafari: Faktory ovlivňující popularitu hnutí a způsoby šíření rastafariánské nauky* (Bakalářská práce). Praha: HTF UK.
- LEWIS, S. (2012). *From Mythology to Reality: Moving Beyond Rastafari*. Raleigh, Severní Karolína: Lulu Enterprises.
- MILLER, M. (2015). *Bob Marley na cestě*. Praha, Česká republika: DharmaGaia.
- PRICE, C. (2009). *Becoming Rasta: Origins of Rastafari Identity in Jamaica*. New York City, New York: NYU Press.
- ROGERS, R. (1924). *Holy Piby*. New York City, New York: Cosimo.
- SOUKUP V. (2011). *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál. STEIN, J.

- (1991). *The World of Marcus Garvey: Race and Class in Modern Society*. Baton Rouge, Louisiana: LSU Press.
- TIMMERMANSOVÁ, M. (2014). *Rastafariánství: Hnutí, náboženství a životní styl* (Bakalářská práce). České Budějovice: TF JU.
- TOMÁŠKOVÁ, S. (2012). *Rastafari* (Bakalářská práce). Plzeň: ZČU FF.
- WHITE, Timothy. (1998). *Oheň v dlaních*. Olomouc: Votobia.
- YUAJAH, E. (2011). *How To Become a Rasta: rastafari religion, rastafarian beliefs, and rastafarian overstanding*. USA: CreateSpace.
- YUAJAH, E. (2014). *Rasta way of life : the rastafari livity book*. USA: CreateSpace.

4.2 Seznam použitých internetových zdrojů

- BENDA, L. (2011). *Historie (českého) reggae*. Musicserver [online]. Přístup dne 25. 3. 2018. z <http://musicserver.cz/clanek/34631/historie-ceskeho-reggae/>
- GENGI, R. (2006). *Sedm zásad rastafariánské kultury*. One Love [online]. Přístup dne 28. 3. 2018 z <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2006031801>
- JAHTECKY. (2005). *Rastaman, Babylon, dreadlocks, ganja*. One Love [online]. Přístup dne 23. 3 z <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2005091302>
- JAHTECKY. (2007). *Reggae - hudba a message*. One Love [online]. Přístup dne 23. 3 2018 z <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2007080003>
- LARWITCH. (2008). *Marcus Garvey*. One Love [online]. Přístup dne 1. 4. 2018 z <http://onelove.cz/view.php?cisloclanku=2008030004>
- MR3SKA. (2004). *Vztah rastafariánů k přírodě*. One Love [online]. Přístup dne 16. 4. 2018, <http://www.onelove.cz/index.ph>
- MR3SKA. (2009). *Učitel a kazatel Leonard P. Howell*. One Love [online]. Přístup dne 1. 4. 2018 z <http://onelove.cz/view.php?cisloclanku=2009100004>
- MR3SKA. (2011). *Rasta mluva*. One Love [online]. Přístup dne 3. 4. 2018 z <http://onelove.cz/view.php?cisloclanku=2011040001>
- MR3SKA. (2012). *Haile Selassie o svém božství*. One Love [online]. Přístup dne 6. 4. 2018 z <http://onelove.cz/view.php?cisloclanku=2012080001>
- MR3SKA. (2013). *Haile Selassie- korunovace a její průběh*. One Love [online]. Přístup dne 6. 4. 2018 z <http://onelove.cz/view.php?cisloclanku=2013110002>

